

Azbest v stavebníctve

Úvod

Všetci zamestnanci v stavebníctve, údržbári a tí, čo vykonávajú čistiace a upratovacie práce sú potenciálne ohrození rizikom vystavenia účinkom azbestu.

Tento informačný leták vysvetľuje čo je azbest, aké sú jeho zdravotné dôsledky, kto je ohrozený a kde sa

môže vyskytovať. Nezahŕňa činnosti spojené s odstraňovaním azbestu. Informačný leták oboznamuje so základnou dobrou praxou, ale nemôže poskytovať podrobné usmernenie. Veľmi vám odporúčame, aby ste sa skontaktovali s vaším príslušným orgánom, ktorý vykonáva dozor nad presadzovaním príslušnej legislatívy alebo s inými orgánmi, ak máte podozrenie, že môžete byť v práci vystavení účinkom azbestu.

Čo je azbest?

Azbest je bežný názov skupiny nerastov. Vlákna azbestu sú odolné voči veľmi vysokým teplotám, sú pevné a **počas mnohých rokov sa používali:**

- v tepelnoizolačných materiáloch, ako sú tepelnoizolačné dosky používané na oplášťovanie a nátery;
- v ohňovzdorných textilných materiáloch, papieri a kartónoch;
- v obloženiach spojky a brzdových obloženiach;
- v azbestocementových produktoch;
- v elektroizolačných materiáloch;
- v osobných ochranných pracovných prostriedkoch.

V súčasnosti je používanie azbestu v Európskej únii fakticky zakázané, ale ešte stále sa vyskytuje veľa azbestu. To znamená, že ešte stále môže dochádzať k tomu, že človek je vystavený účinkom azbestu.

Zdravotné dôsledky z vystavenia sa pôsobeniu azbestu

Azbestové vlákna môžu mať vážne zdravotné dôsledky, ak ich vdychujeme, vrátane azbestózy, rakoviny pľúc a mezoteliómu. Neexistuje nijaká známa bezpečná úroveň vystavenia sa účinkom azbestu. Čím viac ste mu vystavení, tým je väčšie riziko, že vás postihne choroba súvisiaca s azbestom. Doba od vystavenia človeka azbestu a prvými príznakmi choroby môže predstavovať až 30 rokov. Len teraz sa prejavujú účinky vystavenia azbestu kedysi v minulosti. Napríklad:

- vo Veľkej Británii zomiera ročne okolo 3 000 ľudí na choroby spôsobené tým, že boli v minulosti vystavení azbestu a počíta sa s tým, že toto číslo sa zvýši do roku 2010 na takmer 10 000⁽¹⁾. Z týchto 3 000 ľudí je 25 % takých, ktorí kedysi pracovali v stavebníctve alebo v údržbe,
- vo Švédsku je viac úmrtí na neskoré účinky vystavenia azbestu (pleurálny mezotelióm) ako je celkový počet smrteľných pracovných úrazov⁽²⁾.

Je dobre známe, že fajčenie cigariet môže spôsobovať rakovinu pľúc, ale ak ste súčasne vystavení aj azbestu, zvyšuje sa nebezpečenstvo ochorenia na rakovinu pľúc. U fajčiara, ktorý vdychuje azbest, je 50-krát pravdepodobnejšie, že ochorie na rakovinu pľúc ako nefajčiar, ktorý nebol vystavený azbestu.

Základné informácie

Ak pracujete v stavebníctve, v údržbe alebo vykonávate čistiace a upratovacie práce, môžete byť ohrození tým, že ste vystavení pôsobeniu azbestu. K typickým miestam, kde sa môže azbest nachádzať, patria:

- steny (izolačné panely v medzistenách),
- dekoratívne obklady a nátery,
- podlahové kachličky,
- podlahy s linoleom,
- kotle s tepelnou izoláciou,
- izolácia na ocelových konštrukciách budov,
- vetracie kanály,
- podhľadové konštrukcie (ako ochrana proti ohňu v stropných predeloch),
- stropnice,
- dvere,
- elektroinštalácia,
- vykurovacie systémy (ako tepelná izolácia na potrubných sieťach, vykurovacích telesách a kotloch),
- strechy (hlavne ako azbestocementové produkty),
- krytinové škridle,
- stavebné fasády, vrátane odkvapových žľabov, podhľadov a obkladov alebo vonkajších plášťov,
- vodovodné a odpadové potrubné siete,
- ventily, príruby a tesnenia môžu byť tiež obložené alebo utesnené azbestom,
- nádoby splachovačov, okenné zárubne, papier potiahnutý azbestom atď.

Povolania pri ktorých je riziko vystavenia azbestu

- klampiari,
- vykurovací technici,
- elektrikári,
- stolári,
- pokladači kobercov a pokladači iných podlahových krytín,
- dielenský montéri,
- pracovníci údržby, vrátane zmluvných pracovníkov a strážnej služby,
- pokrývači,
- pracovníci, ktorých náplňou je čistenie a upratovanie,
- iné povolania, ktoré potrebujú získať prístup k otvorom na streche a k priestorom pod panelmi a k podobným 'skrytým' miestam.

Predtým, ako začnete s prácami, informujte sa, či bola urobená kontrola, ktorou sa mala zistiť prítomnosť azbestu. Predpokladajte, že azbest je prítomný, pokiaľ vám nedokážu opak. Zastavte práce

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

a vyhľadajte poradenstvo, ak máte podozrenie, že sa tam môže vyskytovať azbest. Pamätajte, nikdy neodstraňujte azbestový materiál, pokiaľ k tomu nemáte povolenie a neabsolvovali ste odbornú prípravu zameranú na to, ako to vykonávať.

Azbestocementové strechy

Azbestocementové strechy sú často krehké. Vždy zabezpečte, aby ste mali na prácu bezpečné miesto a bezpečný prístup k vášmu pracovisku. Niektoré azbestocementové strechy môžu mať dodatočnú azbestovú izoláciu, ktorá je na spodnej časti (niekedy sa nazýva prísavkový alebo prílepkový azbest). Môže byť v uvoľnenom zvetranom stave. Ak sa tam nájde takýto materiál, všetkých zamestnancov je potrebné okamžite stiahnuť z tohto priestoru a vyhľadať pomoc odborníkov. Nemali by ste robiť nijaké pokusy s odstraňovaním tohto materiálu.

Ak ste správcom, alebo máte pod kontrolou budovu, potrebujete vedieť, či je vo vašich priestoroch azbest. To sa dá zistiť:

- konzultovaním plánov budovy,
- prezeraním papierových dokladov o predchádzajúcich prácach (takých, ako sú faktúry stavebných firiem),
- vykonaním inšpekcie z vašej strany (ale neodoberajte vzorky),
- konzultovaním iných, takých ako sú architekti, geodeti, zástupcovia BOZP a zamestnanci, ktorí vám môžu poskytnúť viac informácií,
- zamestnaním kompetentnej osoby, ktorá prezrie priestory. Odber vzoriek by mali vykonávať len na to vyškolení ľudia.

Ak máte pochybnosti, predpokladajte, že daný materiál je azbest. Ak sa azbest v týchto priestoroch nachádza, mali by ste urobiť patričné kroky, aby ste zabezpečili, že ľudia mu nebudú vystavení. Medzi tieto kroky patria:

- posúďte nebezpečenstvo z vystavenia azbestu;
- naplánujte, ako budete nakladať s materiálmi, ktoré obsahujú azbest, realizujte a pravidelne aktualizujte tento plán;
- vedzte aktualizované záznamy o tom, kde sa nachádza azbest (zaznamenajte aj typ aj jeho lokalizáciu);
- poskytnite všetky relevantné informácie zmluvným dodávateľom, ktorí sa starajú o budovu a o jej údržbu a čistenie ešte predtým, ako na danom mieste začnú pracovať.

Legislatíva

Existuje veľa európskej legislatívy týkajúcej sa azbestu, ktorá sa zapracováva do národných zákonov. Členské štáty môžu mať aj svoje vlastné dodatočné legislatívne požiadavky, preto si to **overta s príslušným dozorným orgánom**, ktorý dohliada na presadzovanie legislatívy.

Európska legislatíva sa snaží zakázať používanie azbestu a stanoviť prísne normy na ochranu zamestnancov v prípade, keď môžu byť vystavení azbestu. Následne uvádzame niekoľko príslušných smerníc.

- Smernica Rady č. 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci,
- smernica Rady č. 90/394/EHS z 28. júna 1990 o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom karcinogénov pri práci,
- smernica Rady č. 98/24/ES zo 7. apríla 1998 o ochrane zdravia a bezpečnosti pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s chemickými faktormi pri práci,
- smernica Rady č. 83/477/EHS z 19. septembra 1983 o ochrane pracovníkov pred rizikami z vystavenia účinkom azbestu pri práci, upravená smernicou Rady č. 91/382/EHS z 25. júna 1991 a doplnená a zmenená smernicou Rady č. 98/24/ES zo 7. apríla 1998 a smernicou č. 2003/18/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. marca 2003.

Ďalšie informácie

Tento informačný leták bol vypracovaný na podporu Európskeho týždňa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci 2004. Iné informačné letáky z tejto série a ďalšie informácie o stavebníctve sú k dispozícii na adrese <http://ew2004.osha.eu.int>. Tento zdroj sa neustále aktualizuje a dopĺňa. Informácie o legislatíve EÚ v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia nájdete na adrese <http://europe.osha.eu.int/legislation/>. Ďalšie informačné letáky o nebezpečných látkach a širokú paletu iných tém venovaných bezpečnosti a ochrane zdravia môžete získať na adrese <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>.

Courtesy of OPPBTP, France

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

information@osha.eu.int